

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу ЖЕНЬ ЦЗЕЮЙ
«СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО КИТАЙСЬКОГО ПЕЙЗАЖНОГО
МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО
СЕРЕДОВИЩА»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
за спеціальністю 022 Дизайн, галузі знань 02 Культура і мистецтво

Актуальність теми дослідження

Своєчасність наукової розвідки характеризується узгодженням розглянутих у роботі питань з перспективними напрямками міжнародних науково-практичних досліджень в галузі дизайну інтер'єру та розповсюдженою і історично сформованою практикою впровадження різноманітних мистецьких творів у предметно-просторове середовище.

Проблематика, яка висвітлюється у даній науковій роботі, повною мірою відповідає запитам сучасного дизайну середовища в аспекті розвитку антиглобалізаційних процесів та прагненням до збереження національної та етнокультурної ідентичності країн. В практиці формування предметно-просторового середовища Китаю одним із шляхів вирішення поставленого завдання стало впровадження творів традиційного мистецтва. Такі об'єкти як монументально-декоративні розписи, декоративні панно, картини, розписна кераміка, твори меблевого мистецтва мають історико-культурне значення та мистецьку цінність. Вони не лише репрезентують культурну спадщину країни, відображають шанобливе ставлення до національних традицій і виконують роль естетизації простору, а стають виразом національно-регіональних рис і філософських постулатів китайського суспільства. Впровадження різноманітних творів традиційного китайського пейзажного мистецтва в інтер'єри житлового та громадського призначення створює змістовний простір, сповнений символікою образів, які відображають особливості світогляду народу та стають показником культурної приналежності.

При імплементації в сучасне предметно-просторове середовище новостворених, вінтажних або антикварних речей, оснащених китайськими пейзажними мотивами, формуються конотації зі сталими традиціями та національною культурою країни. В такому інтер'єрі, паралельно із завданнями ергономічної та функціональної організації середовища, важливим є питання автентичності і виразності художньо-образного рішення. А при впровадженні в середовище сучасних мистецьких творів, відбувається переосмислення

культурної спадщини та її ретрансляція у просторі через нові технології та інноваційні матеріали.

Велика кількість реалізованих проєктів, де спостерігається синтез традиційних і сучасних творів китайського мистецтва та дизайну інтер'єру житлового і громадського призначення, і нестача теоретичного осмислення такого практичного досвіду обумовлюють актуальність даного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

За своїм змістом наукова робота здобувача повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (204 позицій) і додатків на 53 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 242 сторінки, з них основного тексту — 151 сторінка.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено предмет і об'єкт дослідження; окреслено мету і відповідні завдання роботи; схарактеризовано основні методи дослідження; зазначені хронологічні та територіальні межі дослідження; окреслено наукову новизну, практичне і теоретичне значення роботи; надані відомості щодо особистого внеску здобувача та апробації результатів наукового дослідження.

У першому розділі роботи автор досліджує питання ступеня вивченості проблематики синтезу мистецтв з архітектурою і дизайном у сучасному науковому дискурсі. Задля комплексного дослідження поставленого в роботі питання, науково-теоретичні джерела було розділено на змістовні групи, що стосуються китайського традиційного живопису і монументального мистецтва стінопису, авторського стилю у декоративному мистецтві Китаю та дослідження з візуального комунікаційного дизайну.

Ретроспективний огляд науково-теоретичних досліджень за означеною проблематикою дозволив автору відзначити та охарактеризувати провідні типи синтезу мистецтв, архітектури та дизайну, які демонструють розвиток культури Китаю. У своїй науковій роботі автор досліджує виявлені типи синтезу крізь

призму ускладнення процесу такого взаємопроникнення: від фрагментарного поліжанрового мистецького наповнення інтер'єру до комплексного художньо-естетичного формування середовища життєдіяльності людини та гібридизації простору.

Автором було уточнено період виникнення і розповсюдження дизайну інтер'єру як окремої сфери проектної діяльності на території КНР. В роботі відзначено, що дизайн є творчим процесом, який зосереджений на потребах людини і враховує: функціональність та гуманістичний підхід; поєднання техніки та мистецтва; культурні та соціальні особливості; відношення між «дизайном» та «створенням форми матеріального просторового середовища»; динамічність і системність; придатність синонімів.

В дослідженні проведено уточнення понять, які є фундаментальними для даної наукової розвідки: «інтеграційний архітектурно-мистецький простір» та «художньо-дизайнерський синтез».

У роботі застосовано комплексну методику наукового дослідження, яка ґрунтується на системному, комплексному та середовищному підходах. Також автором було застосовано низку загальнонаукових та спеціальних мистецтвознавчих методів, зокрема: ретроспективний історіографічний огляд; історико-порівняльний метод; метод моніторингу; метод експертних оцінок. Означений комплексний підхід до методики дослідження дозволив всебічно проаналізувати таку складно організовану систему як предметно-просторове інтер'єрне середовище.

Другий розділ дисертації присвячено аналізу питання типології і специфіки синтезу мистецтв у формуванні предметно-просторового середовища Китаю в історичній ретроспективі.

В даному розділі автор приділяє увагу таким аспектам як: особливості композиційно-образної організації житлових та громадських інтер'єрів Китаю; характерні риси формування внутрішнього простору традиційних китайських імператорських палаців і житлових резиденцій; семантичне значення та особливості його застосування при організації предметно-просторового середовища Китаю.

Автором досліджено питання устаткування стародавніх печерних храмів пейзажними фресками, які є одними з перших зразків синтезу живопису та архітектури Китаю. Також досліджується застосування пейзажних композицій як елементу декоративного оздоблення предметного наповнення житлового та громадського простору, зокрема керамічні твори та меблеві об'єкти.

В даному розділі визначені художньо-декоративні, символічні та культурно-комунікаційні функції китайського живопису, який представлено в просторі житлового середовища часів династії Цін

Автор підкреслює, що живопис в предметно-просторовому середовищі Китаю створювався не лише для візуального вираження, а відображав сильне символічне значення. Твори традиційного пейзажного мистецтва гармонійно вписуються в інтер'єри житлового та громадського призначення, утворюючи єдиний естетичний простір. Імплементация в інтер'єрне середовище живописних творів історичного, культурного, міфологічного або філософського змісту сприяє формуванню культурного та освітнього простору.

У третьому розділі розкрито питання зв'язку історичного контексту із матеріальними характеристиками

Автором встановлено, що у формуванні художнього образу інтер'єрів Китаю визначну роль відіграє живопис, а саме твори з репрезентацією пейзажного китайського мистецтва.

У розділі відмічається, що китайський живопис в сучасних інтер'єрів громадського призначення підвищує художню і культурну цінність простору, сприяє естетичному розвитку суспільства та виконує просвітницько-пропагандистську функцію.

В роботі автором встановлено три підходи поєднання творів пейзажного китайського мистецтва та дизайну предметно-просторового середовища: агреговане сполучення елементів у фізичному просторі; ансамблевий синтез як гармонійна взаємодія; органічне злиття, що спрямоване на створення нових цілісних форм.

В дослідженні виявлено провідні композиційні прийоми розташування творів пейзажного мистецтва в інтер'єрному просторі (точковий, панорамний, фризний, анфіладний, стельовий, порталний, килимовий, предметний) та означена ієрархія пейзажних жанрів, які застосовуються при формуванні предметно-просторового середовища.

В даному розділі автор зазначає, що дизайн інтер'єру є частину візуального мистецтва, що підпорядковується естетичним законам. Дослідник підкреслює, що формування предметно-просторового середовища в Китаї базується на комплексному підході, який включає: концепцію «єдності людини та природи»; просторову безперервність; проникнення і трансформацію культурних символів; цілісність та гармонійність; динамічний просторовий досвід.

Висновки дисертації відповідають поставленим завданням роботи, повноцінно розкривають зміст наукового дослідження та підсумовують результати.

У **додатках** зібрано та систематизовано велику кількість ілюстративного матеріалу із зображеннями інтер'єрів житлового та громадського призначення, в рішенні яких наявний синтез з традиційним мистецтвом Китаю. Представлені фотографії оформлені за всіма вимогами та доповнюють аналітичний матеріал наукового дослідження.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна результатів наукового дослідження полягає у тому, що автором вперше:

- визначено закономірності формування художньо-дизайнерського образу предметно-просторового середовища з інтегрованими творами традиційного китайського пейзажного мистецтва засобами багатожанрового (полілогічного, поліфонічного), ансамблевого та органічного синтезу;
- визначені поліфункціональні цілі і роль китайського пейзажного мистецтва у створенні в сучасних громадських культурних просторах функціонально-комфортної обстановки, візуальної естетики, специфічної образно-тематичної атмосфери та формуванні передумов естетичної освіти

В роботі дістало подальшого розвитку дослідження питання термінологічної бази дослідження. Уточнено дефініції понять: «інтеграційний архітектурно-мистецький простір»; «художньо-дизайнерський синтез».

Набуло подальшого розвитку дослідження теоретичних аспектів принципів трансформації графічно-живописної мови, колористики, матеріалів і технік традиційних китайських пейзажних розписів в дизайні сучасного предметно-просторового середовища.

В науковій роботі поставлені мета і завдання дослідження були досягнуті. Здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Автором розширено термінологічний апарат дослідження в контексті аналізу конструктів «інтеграційний архітектурно-мистецький простір», «художня інтеграція» та «художньо-дизайнерський синтез». В роботі були визначені та схарактеризовані провідні типи синтезу мистецтв, архітектури та дизайну, які використовувались теоретиками і практикуючими архітекторами й дизайнерами у XX столітті: «конгломеративний» (аплікаційний) – «ансамблевий» – «органічний (симбіотичний)».

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у встановленні дизайнерських прийомів, які дозволять оптимізувати проєктний процес з розробки предметно-просторового середовища житлового та громадського призначення.

Мова та стиль викладення результатів

Наукова робота написана українською мовою та оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Виклад матеріалу логічний, послідовний, повністю розкриває тему дослідження та надає відповіді на сформульовані завдання.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Наукові результати дисертації висвітлені у 10 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 4 статті у вітчизняних фахових наукових виданнях, які входять до переліку МОН України; 2 статті в фахових наукових виданнях Китайської Народної Республіки; 4 – тези у збірках матеріалів міжнародних наукових та науково-практичних конференцій:

- Міжнародна наукова конференція, присвяченої 30-річчю Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України «XXIV Сходознавчі читання А. Кримського» (м. Київ, 21 грудня 2021 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція «Мистецтво та дизайн у художній мові мінливого часу: морфологія, семіотика, візуальність» (м. Харків, 14 квітня 2022 р.);
- V Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного дизайну» (м. Київ, 27 квітня 2023 р.);
- 2 International Scientific and Practical Conference «Innovations in Architecture, Design and Art». *National Academy of Fine Arts and Architecture* (м. Київ, 25-26 травня 2023 р.).

Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам

п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дотримання академічної доброчесності

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. На погляд опонента, в даній науковій роботі об'єкт дослідження окреслено занадто широко. Можливо слід було зосередити увагу виключно на інтер'єрах громадського призначення, або сфокусувати увагу лише на житлових просторах. Це надало б можливість більш глибоко дослідити дану проблематику, можливо більш детально проаналізувати окремий тип інтер'єрів, де синтез мистецтв, архітектури і дизайну набув найбільшого розвитку. Проте дане зауваження носить виключно рекомендаційний характер.
2. Маємо відзначити, що в роботі подекуди зустрічається неузгодженість термінологічних визначень, що застосовує автор. Так, після загальної характеристики всіх типів синтезу, приводиться тріада: «прилаштований – ансамблевий – симбіотичний» [с.5, с.64]. Проте раніше було відзначено, що третій тип синтезу визначається як "«органічний» (симбіотичний)" [с .4]. Натомість у пункті висновків до першого розділу зазначається "«органічний» спосіб художньо-просторової інтеграції представляється як симбіотичний тип (органічне злиття/гібридність)" [с. 64]. Також постає питання щодо доречності застосування поняття «епідермальний» по відношенню до мистецтвознавчого дослідження, адже даний термін походить зі сфер медицини та біології. На нашу думку вимогливе ставлення до формулювання визначень сприяє ясності і точності наукового тексту.
3. У змістовних підпунктах п. 2.1. «Регіональні особливості композиційно-образної організації інтер'єрів Китаю» автором надається загальновідома інформація щодо видів китайського традиційного пейзажного живопису, впровадження пейзажних композицій в оформлення керамічних об'єктів, проте немає аналізу імплементації таких творів в предметно-просторове середовище та їх вплив на формування художньо-образного рішення інтер'єру.
4. Маємо відзначити, що у другому та третьому розділах наукової роботи при наведенні прикладів та аналізі дизайну предметно-просторового середовища

певних інтер'єрів автором не завжди надані відповідні посилання на альбом ілюстрацій. Це не надає змогу співставити опис та зображення інтер'єру, який аналізується.

5. Аналіз тексту загальних висновків надав можливість зазначити, що наразі спостерігається певна невідповідність змісту висновків теоретичного дослідження по відношенню до тих завдань, які були поставлені автором на початку роботи. Також, в якості побажання, зазначимо, що у першому пункті висновків автором розділено проаналізовані джерела за змістовними категоріями. В означені блоки було б доцільно додати прізвища провідних науковців кожного напрямку досліджень.

6. На погляд опонента, в додатках не вистачає узагальнюючих ілюстративних таблиць та інфографічних схем, де можна було б систематизувати матеріали щодо типів синтезу мистецтв, архітектури та дизайну, здійснити репрезентацією композиційних прийомів розташування різних мистецьких творів в інтер'єрі. Окрім цього, для підсумків роботи можна було б створити загальну таблицю з репрезентацією зміни китайських династій та відповідними до кожного історичного періоду типу синтезу мистецтв, архітектури та дизайну. Такі графічні матеріали дозволили б більш виразно продемонструвати результати проведеного глибокого аналізу. Також було б доречно додати по тексту наукового дослідження невеликі схеми, які поліпшили б сприйняття інформації, яка стосується термінів та визначень, що вміщують багато компонентів. Наприклад, при розгляді поняття «художня інтеграція» [с. 51-52] можна було б зробити схему, яка відображала б ієрархію її рівнів. Або при репрезентації дослідження О. Ремізової [с. 53] здається доречним додати інфографічний блок, в якому схематично подати класифікацію логічної структури композиційної мови архітектури.

Означені зауваження не змінюють загальне позитивне враження від роботи, не принижують наукового та практичного рівня отриманих результатів та мають рекомендаційний характер.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Жень Цзеюй – здобувача ступеня доктор філософії (PhD) на тему «Синтез традиційного китайського пейзажного мистецтва і дизайну предметно-просторового середовища» виконана на достатньо високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності, є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого

розв'язує конкретне наукове завдання і має вагоме значення для мистецтвознавчої науки.

За актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною отриманих результатів дисертаційна робота Жень Цзеюй повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Здобувач Жень Цзеюй заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн в галузі знань 02 – Культура і мистецтво.

Офіційний опонент:

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва та дизайну
Навчально-наукового інституту
культури і мистецтв Сумського
державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Н.С. Брижаченко/

М.П.

«___»

2025 року

